

مطالعه عوامل مؤثر بر دیدگاه مسئولان فدراسیون‌های ورزشی در ارتباط با توزیع عادلانه بودجه توسط سازمان تربیت بدنی

حسن اسدی^۱، امین خطیبی^۲، نوشین اصفهانی^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۱/۲۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۰/۹/۵

چکیده

هدف اصلی این تحقیق مطالعه عوامل مؤثر بر دیدگاه مسئولان فدراسیون‌های ورزشی درباره توزیع عادلانه بودجه توسط سازمان تربیت بدنی و تعیین معمول‌ترین و مطلوب‌ترین شیوه توزیع بودجه بود. جامعه آماری این تحقیق شامل مسئولان ۴۸ فدراسیون‌های ورزشی کشور (رییس، دبیر، نایب رییس بانوان) بوده و نمونه آماری نیز برابر جامعه آماری انتخاب شد ($N=144$). برای اجرای تحقیق با توجه به پرسش‌نامه‌های استفاده شده در تحقیقات پیشین، پرسش‌نامه‌ای متناسب با اهداف تحقیق با ۲۶ سؤال طراحی و پس از تأیید روایی و پایایی ($a=0/79$) از آن استفاده کردیم. در این تحقیق برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری کای‌دو و مانکوا استفاده شده است. نتایج تحقیق حاکی از تأثیر معنادار دو متغیر بودجه و مدال و همچنین عدم تأثیر سه متغیر جنسیت، موقعیت شغلی پاسخ‌دهندگان و تعداد تماشاگران بر دیدگاه مسئولان فدراسیون‌ها بود. همچنین در حالی که مسئولان فدراسیون‌ها اولویت خود در وضع مطلوب را توزیع بودجه بر مبنای شانس کسب مدال عنوان کرده‌اند، توزیع فعلی بودجه را بر اساس مدال‌های کسب‌شده در مسابقات پیشین می‌دانند. سازمان تربیت بدنی با استفاده از نتایج این تحقیق می‌تواند به ارتقای احساس عدالت در میان فدراسیون‌ها کمک شایانی کند.

کلیدواژه‌های فارسی: عدالت توزیعی، عدالت روبه‌ای، بودجه، فدراسیون ورزشی، سازمان تربیت بدنی.

Email: hasadi66@yahoo.com

Email: khatibi83@yahoo.com

Email: nesfahani@yahoo.com

۱. دانشیار دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)

۲. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه تهران

۳. استادیار دانشگاه الزهرا

مقدمه

مفهوم عدالت که در محیط سازمانی و در میان کارکنان به عنوان عدالت سازمانی^۱ از آن یاد می‌کنند (۱) به بررسی نقش عدالت و به‌ویژه عدالت ادراک شده در محیط کار می‌پردازد (۲). مطالعات اولیه در مورد عدالت در سازمان‌ها به اوایل دهه ۱۹۶۰ و تحقیقات آدامز برمی‌گردد، اما تحقیقات گسترده در مورد عدالت سازمانی از سال ۱۹۹۰ شروع شده و در رشته‌هایی چون مدیریت، روان‌شناسی کاربردی و رفتار سازمانی درباره آن تحقیق و مطالعه شده است (۳). کاربرد تئوری عدالت سازمانی در ورزش نخستین بار در سال ۱۹۸۵ توسط گرینبرگ مطرح شد. او اعتقاد داشت که ساختارها، رویه‌ها و پویایی‌های ورزش می‌تواند زمینه‌ای برای مطالعه عدالت سازمانی در ورزش فراهم آورد. بعدها نخستین تحقیق در حوزه مدیریت ورزشی در سال ۱۹۹۴ به منظور بررسی عدالت توزیعی در ورزش دانشگاهی توسط هیوم و چالادورای انجام شد (۴). همان‌طور که نخستین تحقیقات در زمینه عدالت سازمانی بر عدالت توزیعی^۲ و عدالت رویه‌ای^۳ متمرکز بوده، در حوزه ورزش نیز طی ۱۶ سال اخیر بخشی عمده از تحقیقات عدالت سازمانی به مطالعه این دو جنبه از عدالت و بالخصوص عدالت توزیعی اختصاص یافته است. عدالت توزیعی به معنای انصاف درک شده از برون‌دادها (۵) و عدالت رویه‌ای به معنای عادلانه بودن سیاست‌های رسمی سازمان‌هاست (۶). موضوع عدالت در ورزش بالخصوص عدالت در توزیع منابع مالی از جمله موضوعاتی است که علی‌رغم اهمیت آن، در تحقیقات داخلی کمتر بدان پرداخته شده است لذا تحقیق حاضر قصد دارد به بررسی دیدگاه مسئولان فدراسیون‌های ورزشی درباره توزیع عادلانه منابع مالی از سوی سازمان تربیت بدنی بپردازد.

پیش‌زمینه تحقیقات درباره عدالت توزیعی به تحقیقات آدامز (۱۹۶۵-۱۹۶۳) و دوچ (۱۹۷۵) برمی‌گردد. آدامز توزیع مبتنی بر انصاف^۴ یا مشارکت را مطرح کرد و اعتقاد داشت چنانچه کارمندی احساس کند نسبت به کارمندان دیگر مشارکت بیشتری در امور سازمان دارد، ولی پاداشی که به او می‌دهند برابر با دیگر کارمندان یا کمتر از آنهاست، احساس بی‌عدالتی خواهد کرد. پس از آن، دوچ (۱۹۷۵) توزیع مبتنی بر نیاز^۵ و تساوی^۶ را مطرح کرد. دوچ اعتقاد داشت

-
1. Organizational Justice
 2. Distributive Justice
 3. Procedural Justice
 4. Equity
 5. Need
 6. Equality

وقتی هدف سازمان رشد همه اعضا است توزیع مبتنی بر نیاز اهمیت می‌یابد و در جایی که روابط اجتماعی مثبت اهمیت دارد مساوات اهمیت می‌یابد. نخستین بار تورنبلوم و جانسون (۱۹۸۷-۱۹۸۵) بر اساس تحقیقات پیشین ابزاری برای سنجش عدالت توزیعی با سه آیتم (۱) انصاف (۲) تساوی و (۳) نیاز طراحی کردند. آن‌ها آیتم انصاف را با سه مؤلفه تلاش^۱، توانایی^۲ و بهره‌وری^۳ (عملکرد) و آیتم تساوی را با سه مؤلفه رفتار^۴، فرصت^۵ و نتایج^۶ و آیتم نیاز را بدون زیرمؤلفه بررسی کردند (۷). بر اساس این مدل اولیه، بعدها هیوم و چالادورای (الف، ۱۹۹۴) برای اولین بار ابزاری برای بررسی عدالت توزیعی در حوزه ورزش تدوین کردند. از جمله تفاوت‌های این ابزار با ابزار پیشین، اضافه کردن مؤلفه جذب تماشاگر^۷ به آیتم توزیع مبتنی بر انصاف و تعریف بهره‌وری به‌عنوان پیروزی در مسابقات ورزشی بود (۸). هیوم و چالادورای (ب، ۱۹۹۴) پس از طراحی ابزاری برای سنجش دیدگاه‌های افراد پیرامون عدالت توزیعی در حوزه ورزش، در تحقیقی به بررسی دیدگاه‌های مربیان زن و مرد و مدیران شاغل در هر یک از سه بخش مؤسسه ملی ورزش دانشگاهی آمریکا^۸ (NCAA) درباره توزیع سه عامل منابع مالی، تسهیلات و خدمات حمایتی در ورزش دانشگاهی پرداختند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد با در نظر گرفتن تمام زیرگروه‌های پاسخ‌دهندگان در سه بخش مؤسسه ملی ورزش دانشگاهی، توزیع بر مبنای نیاز و پس از آن تساوی در رفتار و تساوی در نتایج، نسبت به سایر روش‌های توزیع عادلانه‌تر ارزیابی شده‌اند (۹).

ماهونی و پاستور (۱۹۹۸) تلاش کردند تحقیق هیوم و چالادورای (ب، ۱۹۹۴) را توسعه دهند تا دریابند در عمل کدام‌یک از اصول توزیع برای تخصیص منابع استفاده می‌شود. بدین منظور آن‌ها گزارش‌های درآمد و هزینه در NCAA از سال ۱۹۹۳ تا ۱۹۹۷ را به دقت بررسی کردند و دریافتند: (۱) علی‌رغم یافته‌های تحقیق هیوم و چالادورای (ب، ۱۹۹۴) که در آن اصل نیاز به‌عنوان یکی از اصول توزیع عادلانه انتخاب شده بود، در عمل اغلب اوقات توزیع منابع بر اساس نیاز انجام نشده است. (۲) دانشکده‌های ورزشی در اکثر اوقات منابع مالی را صرف چند ورزش خاص کرده و به سایر ورزش‌ها بی‌توجه بوده‌اند. (۳) توجه خاص مسئولان مؤسسه به

-
1. Effort
 2. Ability
 3. Productivity
 4. Treatment
 5. Opportunity
 6. Results
 7. Spectator appeal
 8. National Collegiate Athletic Association

ورزش فوتبال آن را مهم‌ترین مانع برای سایر رشته‌های ورزشی در دستیابی به سهمی عادلانه از فرصت‌ها و منابع تبدیل کرده است. در ادامه دو تحقیق هیوم و چالادورای (ب ۱۹۹۴) و ماهونی و پاستور (۱۹۹۸)، ماهونی و همکاران (۲۰۰۲) تحقیق دیگری انجام دادند تا دریابند چرا علی‌رغم آنکه مسئولان ورزش دانشگاه‌ها توزیع منابع بر اساس نیاز و تساوی را عادلانه می‌دانستند، ولی در عمل به آن‌ها بی‌توجه بودند! محققان برای انجام این تحقیق تغییراتی در ابزار هیوم و چالادورای (الف ۱۹۹۴) ایجاد کردند. نخست آنکه مؤلفه بهره‌وری را از آیت‌م انصاف حذف و مؤلفه‌های تولید پول و سرمایه^۱ و نسبت‌های یکسان^۲ را به آیت‌م انصاف اضافه کردند. دوم آنکه برای آیت‌م نیاز نیز دو مؤلفه در نظر گرفتند: (۱) نیاز به موفقیت و (۲) نیاز به منظور بقا و ادامه فعالیت. آن‌ها دیدگاه‌های ۶۶۰ نفر از مربیان و هیئت رییس دانشگاه‌های ورزشی بخش یک و سه NCAA را بررسی کردند که در زمینه فوتبال فعالیت می‌کردند. تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد توزیع بر اساس تساوی و نیاز، عادلانه‌ترین روش‌های توزیع منابع مالی ارزیابی و سایر روش‌های توزیع نیز ناعادلانه عنوان شده بودند. ماهونی و همکاران (۲۰۰۵) در ادامه تحقیق قبلی خود به تحقیقی در مورد اصل نیاز پرداختند تا شناخت بیشتری نسبت به آن پیدا کنند.

هدف از این تحقیق پاسخ‌گویی به دو سؤال عمده بود که عبارتند از: (۱) در حال حاضر کدام یک از تیم‌های ورزشی بیش از سایرین نیاز به حمایت مالی دارد؟ (۲) چرا تیم‌هایی که در سؤال یک نام بردید بیش از سایرین نیاز مالی دارند؟ نتایج تحقیق در بخش یک NCAA نشان داد که فوتبال در میان مردان و بسکتبال در میان زنان بیش از سایرین نیاز مالی دارند. در بخش سه NCAA نیز فوتبال در میان مردان و سافت‌بال در میان زنان بیش از سایرین نیازمند کمک مالی معرفی شدند. دلایلی که برای نیاز مالی این رشته‌ها عنوان شده در قالب سه دسته کلی زیر بود: (۱) فقدان منابع مالی^۳ (۲) هزینه‌های زیاد^۴ (۳) موفقیت‌های رقابتی^۵. در تحقیقات پیشین فقط نظرات مدیران و مربیان بررسی شده بود، لذا ماهونی و همکاران (۲۰۰۶) تصمیم گرفتند در تحقیقی به بررسی دیدگاه دانشجویان ورزشکار درباره عدالت توزیعی در ورزش دانشگاهی بپردازند. بدین منظور ابزاری با سه آیت‌م طراحی کردند: (۱) آیت‌م تساوی، با سه مؤلفه رفتار، نتایج و فرصت‌ها. (۲) آیت‌م انصاف، با پنج مؤلفه بهره‌وری، تلاش، توانایی، تولید پول و

1. Revenue production
2. Equal Percentages
3. Lack of resource
4. High operating costs
5. Competitively successful

سرمایه، جذب تماشاگر و ۳) آیتم نیاز که به صورت یک مؤلفه‌ای بررسی شد. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد دانشجویان اصل تساوی در رفتار و اصل نیاز را عادلانه‌ترین اصول توزیع منابع مالی انتخاب کرده‌اند. نتایج تحقیق آن‌ها با نتایج تحقیقات هیوم و چالادورای (ب ۱۹۹۴) و ماهونی و همکاران (۲۰۰۲) همخوانی داشت.

پاتریک و همکاران (۲۰۰۸) در تحقیقی به مطالعه تأثیر جنسیت و حضور در بخش‌های مختلف NCAA بر عدالت درک‌شده در مورد بعضی مؤلفه‌های تساوی، انصاف و نیاز پرداختند. ابزار مورد استفاده در این تحقیق شامل سه آیتم بود: ۱) تساوی با مؤلفه تساوی در رفتار. ۲) انصاف با مؤلفه تولید پول و سرمایه. ۳) نیاز با سه مؤلفه که برگرفته از نتایج تحقیق ماهونی و همکاران (۲۰۰۵) بود؛ نیاز ناشی از فقدان منابع، نیاز ناشی از هزینه‌های زیاد یک ورزش خاص و نیاز ناشی از موفقیت در رقابت‌ها. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد عامل جنسیت و عامل فعالیت در بخش‌های مختلف NCAA باعث ایجاد تفاوت‌های معناداری در میزان مطلوبیت هر یک از مؤلفه‌ها شده بود. در کل، اصل نیاز ناشی از نداشتن منابع و همچنین اصل تساوی در رفتار از سوی پاسخ‌دهندگان نسبت به سایر موارد مطلوب‌تر ارزیابی شده بود.

دیتمور و همکاران (۲۰۰۹) طی تحقیقی به بررسی دیدگاه مسئولان فدراسیون‌های ورزشی آمریکا در ارتباط با مطلوبیت منابع مالی توزیع‌شده از سوی کمیته ملی المپیک آمریکا پرداختند. بدین منظور پرسش‌نامه‌ای ۱۵ سؤالی بر اساس سه اصل توزیع یعنی تساوی (تساوی در رفتار، تساوی در نتایج)، انصاف (انصاف مبتنی بر اخذ مدال، انصاف مبتنی بر تعداد اعضاء) و نیاز (ناشی از فقدان منابع، نیاز ناشی از هزینه‌های زیاد، نیاز جهت موفقیت در رقابت‌ها) طراحی کردند و پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها دریافتند مسئولان فدراسیون‌های ورزشی توزیع منابع بر اساس نیاز را منصفانه‌ترین روش توزیع می‌دانند و در عین حال اعتقاد دارند توزیع فعلی منابع مالی بر اساس مدال‌های کسب‌شده در المپیک است. تحقیقات داخلی که به بررسی موضوع عدالت در ورزش پرداخته‌اند انگشت‌شمارند و بیشتر به بررسی ارتباط عدالت سازمانی با برخی متغیرهای رفتار سازمانی چون رفتار شهروندی سازمانی (مرادی، ۱۳۸۷) و تعهد سازمانی (خطیبی، ۱۳۸۸) در سازمان‌های ورزشی پرداخته‌اند و تحقیقی درباره عدالت توزیعی در ورزش یافت نشد. از جمله مهم‌ترین سازمان‌های ورزشی ایران که به شدت متأثر از نحوه توزیع منابع مالی هستند، فدراسیون‌های ورزشی می‌باشند. فدراسیون‌های ورزشی آماتوری در ایران مؤسساتی عمومی و غیردولتی هستند، ولی چون اکثر فدراسیون‌ها قادر به تأمین هزینه‌های خود نیستند و با توجه به مجموعه وظایف اصلی سازمان تربیت بدنی که تأمین بخشی از هزینه‌های فدراسیون‌ها نیز جزئی از آن است (۱۸)، سازمان تربیت بدنی سالانه با تأیید هیات

دولت بودجه‌ای را در اختیار فدراسیون‌ها قرار می‌دهد. با توجه به موانعی که در زمینه خودکفایی مالی بسیاری از فدراسیون‌ها ورزشی وجود دارد (در اختیار نداشتن متخصصان بازاریابی، پرداخت نکردن حق پخش بازی‌ها از سوی رسانه‌ها، محدودیت‌های پخش از طریق سیما برای برخی رشته‌ها، تعداد تماشاگران اندک بسیاری از رشته‌ها، پایین بودن قیمت بلیط مسابقات، عدم وجود حامیان ورزشی مناسب و ...) به نظر می‌رسد بودجه دولتی شاهرگ حیاتی بسیاری از فدراسیون‌ها است و همان‌طور که کاهش یا قطع آن می‌تواند با رکود یا توقف فعالیت بسیاری از فدراسیون‌ها همراه باشد، تعیین عادلانه این بودجه نیز می‌تواند زمینه‌ای مناسب برای رشد هم‌زمان همه رشته‌های ورزشی فراهم کند.

اما با توجه به ویژگی‌های مختلف هر رشته (تعداد علاقه‌مندان، ورزش پایه بودن، مدال‌آوری، هزینه‌های خاص هر رشته و ...) برای توزیع عادلانه به چه معیارهایی باید توجه کرد و اصولاً چه توزیعی را می‌توان عادلانه نامید؟ سازمان تربیت بدنی با توجه به محدودیت بودجه‌ای که دارد معمولاً در تخصیص بودجه به هر فدراسیون به معیارهایی چون رشته‌های ملی و محبوب، رشته‌های پایه، رشته‌های مدال‌آور و رشته‌های شانس مدال توجه می‌کند (دستورالعمل نحوه توزیع اعتبارات سازمان تربیت بدنی)، ولی این نوع بودجه‌بندی همواره با اعتراض برخی فدراسیون‌ها همراه بوده است. این تحقیق در پی یافتن پاسخی برای این سؤال‌ها است: (۱) چه عواملی بر دیدگاه مسئولان فدراسیون‌ها درباره توزیع عادلانه بودجه تأثیرگذار هستند؟ (۲) مسئولان فدراسیون‌ها تا چه حد شیوه فعلی توزیع بودجه را عادلانه می‌دانند؟ و (۳) عادلانه‌ترین شیوه توزیع بودجه از دیدگاه مسئولان فدراسیون‌ها چه شیوه‌ای است؟

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی است و جمع‌آوری اطلاعات به صورت میدانی و از طریق پرسش‌نامه انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق شامل مسئولان ۴۸ فدراسیون ورزشی کشور (رییس، دبیر، نایب رییس بانوان) بوده و با توجه به اینکه وضعیت ایده‌آل آن است که همه اعضاء جامعه در پژوهش شرکت داده شوند، نمونه آماری برابر جامعه آماری انتخاب شد ($N=144$).

برای بررسی دیدگاه‌های مسئولان فدراسیون‌های ورزشی، با توجه به پرسش‌نامه‌های هیوم و چالادورای (الف ۱۹۹۴)، ماهونی و همکاران (۲۰۰۲)، پاتریک و همکاران (۲۰۰۸) و دیتومور (۲۰۰۹) پرسش‌نامه‌ای متناسب با اهداف تحقیق در چهار بخش و با ۲۶ سؤال طراحی شد. بخش اول شامل ۵ سؤال با پاسخ کوتاه درباره فدراسیون و شخص تکمیل‌کننده پرسش‌نامه بود.

بخش دوم شامل ۱۳ سؤال درباره عدالت توزیعی بود که بر اساس مؤلفه‌های شناخته شده در حوزه ورزش برای سه آیتم تساوی (رفتار، نتایج)، انصاف (نسبت‌های یکسان، بهره‌وری، جذب تماشاگر، تولید سرمایه، تلاش) و نیاز (نیاز ناشی از فقدان منابع، نیاز ناشی از هزینه‌های زیاد یک ورزش خاص، نیاز ناشی از موفقیت در رقابت‌ها، نیاز به منظور بقا و ادامه فعالیت) و همچنین معیارهایی طراحی شد که سازمان تربیت بدنی برای تخصیص بودجه در نظر می‌گیرد (مؤلفه‌های مورد بررسی و تعاریف آن‌ها در جدول شماره ۱، آمده است) و بر اساس مقیاس هفت‌درجه‌ای لیکرت از کمترین مطلوبیت (۱) تا بیشترین مطلوبیت (۷) نمره‌گذاری شد. بخش سوم پرسش‌نامه شامل ۶ سؤال عدالت رویه‌ای بود که با اندکی تغییر از پرسش‌نامه ولبورن و همکاران (۱۹۹۵) استفاده شد. سؤالات این قسمت بر اساس مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت از به شدت مخالف (۱) تا به شدت موافق (۵) نمره‌گذاری شد. در بخش چهارم ۱۲ روش توزیع منابع مالی در اختیار تکمیل‌کنندگان پرسش‌نامه قرار دادیم و از آن‌ها خواستیم تعیین کنند که اولاً در وضعیت موجود از کدام روش برای توزیع منابع مالی استفاده می‌شود و ثانیاً بهترین روش برای وضعیت مطلوب را چه روشی می‌دانند.

برای کسب اطمینان از روایی^۱ محتوای پرسش‌نامه، ابتدا پرسش‌نامه‌ها بین ۱۲ نفر از اساتید مدیریت ورزشی توزیع شد تا دیدگاه‌های تکمیلی و اصلاحی خویش را نسبت به روایی محتوای پرسش‌نامه اعلام کنند. پس از کسب و اعمال نظرات در ویرایش نهایی پرسش‌نامه، از روایی محتوا اطمینان حاصل شد. برای تعیین پایایی^۲ ابزار نیز پرسش‌نامه‌ها میان رؤسای کمیته‌های فنی ۲۱ فدراسیون توزیع شد و پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها، پایایی ابزار با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۹ به دست آمد. پس از اطمینان از روایی و پایایی ابزار تحقیق، با حمایت سازمان تربیت بدنی ۱۴۴ پرسش‌نامه میان فدراسیون‌های ورزشی توزیع شد. پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها اطلاعات ۹۶ پرسش‌نامه کامل بود (ضریب برگشت پرسش‌نامه‌ها ۰/۶۶ بوده است). در این پژوهش پنج متغیر بودجه، تعداد تماشاگران، مدال‌آوری فدراسیون در مسابقات جهانی و المپیک طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۹ میلادی، جنسیت و همچنین موقعیت شغلی پاسخ‌دهنده (رییس، دبیر، نایب رییس) به‌عنوان متغیر مستقل و ۱۳ عبارات (اصل) مربوط به عدالت توزیعی به‌عنوان متغیر وابسته در نظر گرفتیم. با توجه به ارتباط خطی میان عدالت توزیعی و عدالت رویه‌ای که در تحقیقات پیشین به آن اشاره شده است (آمبروس و کروپانزانو ۲۰۰۳، راج و شانوک ۲۰۰۶، عدیمی ۱۳۸۷، خطیبی ۱۳۸۸) عدالت رویه‌ای را به‌عنوان عامل کواریت در نظر

1. Validity
2. Reliability

گرفتیم. برای دو متغیر بودجه و تعداد تماشاگران فدراسیون‌هایی که کمتر از میانگین بوده به عنوان گروه اول (کم) و فدراسیون‌هایی که بیشتر از میانگین بودند به عنوان گروه دوم (زیاد) در نظر گرفته‌ایم. برای تجزیه و تحلیل آماری یافته‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. در ابتدا تجزیه و تحلیل توصیفی یافته‌ها به صورت فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار ارائه شده و سپس برای تجزیه و تحلیل استنباطی یافته‌ها از آزمون کای دو و آزمون تحلیل کواریانس چندمتغیره (مانکوا)^۱ استفاده کرده‌ایم. کلیه محاسبات آماری این تحقیق با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS۱۶ انجام شده است.

جدول ۱. روش‌های توزیع بودجه و تعاریف آن‌ها

توضیح	مؤلفه‌های توزیع	
منابع باید بصورت کاملاً مساوی میان فدراسیون‌ها تقسیم شود.	تساوی در رفتار	۱
به فدراسیون‌هایی که در گذشته پول کمتری دریافت کرده‌اند، باید بودجه بیشتری داده شود.	تساوی در نتایج	۲
با توجه به بودجه فعلی، بودجه همه فدراسیون‌ها در آینده یکسان کاهش یا افزایش یابد.	نسبت‌های یکسان	۳
به فدراسیون‌هایی که در مسابقات موفق به اخذ مدال میشوند باید بودجه بیشتری داده شود. *	انصاف مبتنی بر بهره‌وری	۴
به فدراسیون‌هایی که شانس بیشتری برای کسب مدال دارند باید بودجه بیشتری داده شود. *	شانس کسب مدال	۵
به ورزش‌هایی که جزء ورزش‌های پایه محسوب می‌شوند باید بودجه بیشتری داده شود. *	ورزش‌های پایه	۶
به فدراسیون‌هایی که تماشاگران بیشتری در مسابقات دارند، باید بودجه بیشتری داده شود. *	انصاف مبتنی بر جذب تماشاگر	۷
به فدراسیون‌هایی که موفق به درآمدزایی میشوند، جهت تشویق، باید بودجه بیشتری داده شود.	انصاف مبتنی بر تولید مالی	۸
به فدراسیون‌هایی که موفق به اخذ کرسی‌های بین‌المللی یا میزبانی مسابقات شوند، باید بودجه بیشتری داده شود.	انصاف مبتنی بر تلاش	۹
به فدراسیون‌هایی که به علت نوع ورزش خود قادر به پولسازی نیستند، باید بودجه بیشتری داده شود.	نیاز ناشی از فقدان منابع	۱۰
به فدراسیون‌هایی که به علت هزینه‌های خاص ورزش قادر به پول‌سازی نیستند، باید بودجه بیشتری داده شود.	نیاز ناشی از هزینه‌های زیاد	۱۱
به فدراسیون‌هایی که برای کسب موفقیت در عرصه بین‌المللی به پول بیشتری نیاز دارند، باید بودجه بیشتری داده شود	نیاز ناشی موفقیت در رقابت‌ها	۱۲
به فدراسیون‌هایی که از نظر مالی ضعیف بوده و امکان توقف فعالیت آن‌ها وجود دارد، باید بودجه بیشتری داده شود.	نیاز ناشی از امکان توقف فعالیت	۱۳

* اصولی که سازمان تربیت بدنی اعلام کرده برای توزیع منابع مد نظر قرار می‌دهد (۴،۵،۶،۷) و ۲ اصل آن (۷و۴) با اصول توزیع عادلانه که در پیشینه تحقیق آمده است مشترک است.

1. Multivariate Analysis of Covariance(MANCOVA)

یافته‌های پژوهش

از ۱۴۴ پرسش‌نامه توزیع شده میان مسئولان ۴۸ فدراسیون ورزشی، مسئولان ۳۶ فدراسیون به پرسش‌نامه‌ها پاسخ داده‌اند که از این تعداد ۱۲ فدراسیون فقط دو پرسش‌نامه را بازگشت داده‌اند (هشت فدراسیون نایب رییس بانوان پاسخ نداده و چهار فدراسیون دیگر رییس فدراسیون)، لذا در مجموع ۹۶ پرسش‌نامه کامل جمع‌آوری شده که از این تعداد ۳۲ نفر رییس و ۳۶ نفر دبیر و ۲۸ نفر نایب رییس فدراسیون بوده‌اند. به عبارت دیگر؛ ۶۸ نفر از پاسخ‌دهندگان مرد و ۲۸ نفر زن بوده‌اند. بررسی وضعیت بودجه در فدراسیون‌ها نشان داد کمترین بودجه دریافتی ۱۵۰ میلیون تومان و بیشترین آن ۳ میلیارد تومان بوده و میانگین آن ۶۹۵۸۳۳۳۳۳/۳۳ تومان بوده است. همچنین کمترین تعداد تماشاگران ۱۰ نفر و بیشترین آن ۱۰ هزار نفر و میانگین آن حدود ۱۵۶۷ نفر است. همچنین کمترین سابقه فعالیت یک فدراسیون ۵ سال و بیشترین آن ۶۵ سال و میانگین آن ۲۸/۸ سال است.

جدول ۲. بررسی وضعیت بودجه، سابقه فعالیت و تعداد تماشاگران فدراسیون‌های ورزشی

متغیرها	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار
بودجه فدراسیون	۱۵۰ میلیون	۳ میلیارد	۶۹۵۸۳۳۳۳۳/۳۳۳۳	۵۲۱۲۳۱۳۷۱/۷۱۲۳
سابقه فعالیت	۵ سال	۶۵ سال	۲۸/۸۳۳۳	۲۰/۲۵۴۸
تعداد تماشاگران	۱۰ نفر	۱۰۰۰۰ نفر	۱۵۶۶/۳۸۸۹	۲۲۳۳/۰۴۵۲

بررسی توزیع بودجه فدراسیون‌ها نسبت به میانگین بودجه نشان داد بودجه ۲۰ فدراسیون کمتر از میانگین و ۱۶ فدراسیون بیش از میانگین است. بررسی وضعیت تماشاگران نیز نشان داد، تماشاگران ۲۶ فدراسیون کمتر از میانگین و ۱۰ فدراسیون بیشتر از میانگین هستند و همچنین ۷ فدراسیون طی سال‌های ۲۰۰۹-۲۰۰۰ در مسابقات جهانی یا المپیک مدالی کسب نکرده و ۲۹ فدراسیون موفق به کسب مدال شده‌اند.

جدول ۳. بررسی توزیع آماری فدراسیون‌ها نسبت به میانگین

گروه ۱	گروه ۲	
۲۰ فدراسیون (کمتر از میانگین)	۱۶ فدراسیون (بیش از میانگین)	بودجه فدراسیون
۲۶ فدراسیون (کمتر از میانگین)	۱۰ فدراسیون (بیش از میانگین)	تعداد تماشاگران
۷ فدراسیون (مدال نگرفته‌اند)	۲۹ فدراسیون (مدال گرفته‌اند)	اخذ مدال جهانی یا المپیک

در جدول شماره ۴، میانگین کلی هر یک از روش‌های توزیع بودجه و همچنین میانگین هر یک از روش‌ها بر حسب متغیرهای مستقل ارائه شده است. در میان ۱۳ روش بررسی شده بیشترین میانگین مربوط به توزیع بر مبنای شانس کسب مدال (۶/۰۲) و کمترین میانگین مربوط به عبارت نسبت‌های یکسان است (۲/۳۰).

جدول ۴. میانگین شیوه‌های توزیع بودجه بر حسب متغیرهای مستقل تحقیق

ردیف	شیوه‌های توزیع منابع مالی	میانگین کلی	بودجه		تماشاگر		مدال		جنسیت		موقعیت شغلی		
			زیاد	کم	زیاد	کم	بله	خیر	مرد	زن	رییس	دبیر	نایب
۱	تساوی در رفتار	۲/۳۶	۲/۳۸	۲/۳۴	۲/۳۷	۲/۳۴	۲/۳۰	۲/۷۵	۲/۳۸	۲/۳۲	۲/۳۴	۲/۴۱	۲/۳۲
۲	تساوی در نتایج	۳/۸۳	۴/۵۴	۲/۸۷	۳/۹۰	۳/۶۵	۳/۷۹	۴/۰۸	۳/۹۴	۳/۵۷	۳/۸۷	۴/۰۸	۳/۵۷
۳	نسبت‌های یکسان	۲/۳۰	۲/۴۱	۲/۱۴	۲/۴۰	۲/۰۳	۲/۳۸	۱/۷۵	۲/۳۹	۲/۰۷	۲/۳۱	۲/۴۷	۲/۰۷
۴	انصاف مبتنی بر بهره‌وری	۵/۸۶	۶/۱۲	۵/۵۱	۵/۹۰	۵/۷۶	۶/۰۵	۴/۵۰	۶/۰۲	۵/۴۶	۵/۸۴	۶/۱۹	۵/۴۶
۵	توجه به شانس کسب مدال	۶/۰۲	۶/۲۵	۵/۷۰	۶/۰۵	۵/۹۲	۶/۰۳	۵/۹۱	۶/۰۲	۶/۰۰	۶/۰۳	۶/۰۲	۶/۰۰
۶	توجه خاص به ورزش پایه	۵/۵۱	۵/۸۵	۵/۰۴	۵/۶۸	۵/۰۳	۵/۶۸	۵/۰۳	۵/۵۱	۵/۵۰	۵/۷۵	۵/۳۰	۵/۵۰
۷	انصاف مبتنی بر جذب تماشاگر	۳/۴۰	۳/۴۱	۳/۳۹	۳/۲۶	۳/۴۵	۳/۴۵	۳/۲۶	۳/۴۴	۳/۲۲	۳/۲۷	۳/۵۰	۳/۲۲
۸	انصاف مبتنی بر تولید مالی	۳/۵۷	۳/۵۴	۳/۶۰	۳/۷۷	۳/۰۳	۳/۷۷	۳/۰۳	۳/۵۴	۳/۶۴	۳/۶۸	۳/۴۱	۳/۶۴
۹	انصاف مبتنی بر تلاش	۵/۳۰	۵/۱۶	۵/۴۸	۵/۳۲	۵/۲۳	۵/۳۲	۵/۳۳	۵/۳۶	۵/۱۴	۵/۱۵	۵/۵۵	۵/۱۴
۱۰	نیاز ناشی از فقدان منابع	۵/۶۴	۶/۰۵	۵/۰۹	۵/۶۷	۵/۵۷	۵/۶۷	۵/۵۷	۵/۶۰	۵/۷۵	۵/۶۵	۵/۵۵	۵/۷۵
۱۱	نیاز ناشی از هزینه‌های زیاد	۵/۱۲	۵/۵۲	۴/۵۸	۵/۲۲	۴/۸۴	۵/۲۲	۴/۸۴	۵/۰۲	۵/۳۵	۵/۰۳	۵/۰۲	۵/۳۵
۱۲	نیاز ناشی موفقیت در رقابت‌ها	۵/۶۹	۵/۹۲	۵/۳۹	۵/۷۱	۵/۶۵	۵/۷۱	۵/۶۵	۵/۶۹	۵/۷۱	۵/۷۸	۵/۶۱	۵/۷۱
۱۳	نیاز ناشی از امکان توقف فعالیت	۴/۹۰	۵/۲۱	۴/۴۸	۵/۰۰	۴/۶۵	۵/۰۰	۴/۶۵	۴/۹۷	۴/۷۵	۴/۲۸	۴/۶۹	۴/۷۵

با توجه به اینکه برخی از مسئولان فدراسیون‌ها به پرسش‌نامه‌ها پاسخ نداده‌اند، برای بررسی اینکه آیا نتایج حاصل از تحقیق به کل جامعه آماری قابل تعمیم است یا خیر، برای هر یک از متغیرهای مستقل تحقیق به صورت جداگانه از آزمون کای دو استفاده شد. نتایج حاصل از این آزمون حاکی از آن است که برای هر پنج متغیر مستقل بین دیدگاه پاسخ‌دهندگان با کل جامعه آماری تفاوتی معنادار وجود ندارد (برای متغیر بودجه $X^2=2/042$, $df=1$, $P=0/153$ ، برای متغیر جنسیت $X^2=1/666$, $df=1$, $P=0/287$ ، برای متغیر تعداد تماشاگران $X^2=3/016$, $df=1$, $P=0/103$ ، برای متغیر مدال $X^2=5/04$, $df=1$, $P=0/059$ و برای متغیر موقعیت شغلی $X^2=1/00$, $df=2$, $P=0/607$ به دست آمد).

برای بررسی تأثیر هر یک از متغیرهای مستقل تحقیق (بودجه، تعداد تماشاگران، مدال‌آوری فدراسیون، جنسیت، موقعیت شغلی) بر دیدگاه مسئولان فدراسیون‌ها در ارتباط با عادلانه بودن هر یک از روش‌های توزیع بودجه پنج بار از آزمون مانکوا استفاده شد که فقط دو بار آن (برای

بودجه و مدال) معنادار بود. در ادامه، دیدگاه‌های مسئولان فدراسیون‌های با بودجه مختلف را درباره عادلانه‌ترین معیارهای توزیع منابع مالی بررسی کرده‌ایم. با توجه به نتیجه آزمون باکس^۱ از همگنی ماتریس‌های واریانس-کواریانس اطمینان حاصل شد ($P > 0/05$). نتیجه آزمون لامبدای ویلکس^۲ حاکی از معناداری کلی آزمون مانکوا برای بررسی تأثیر بودجه بر دیدگاه مسئولان فدراسیون‌هاست، لامبدای ویلکس = $0/369$ و $F(13 و 81) = 10/669$ و $P = 0/000$. بررسی متغیرهای وابسته نشان داد در هشت مؤلفه بین دیدگاه مسئولان فدراسیون‌های با بودجه کم و زیاد تفاوتی معنادار وجود دارد. با توجه به جدول شماره ۴، در این هشت مؤلفه میانگین عدالت ادراک شده از سوی فدراسیون‌های با بودجه کم به صورت معناداری بیش از میانگین فدراسیون‌های با بودجه زیاد است. مقدار مجذور اتا برای مؤلفه تساوی در نتایج $0/329$ ، برای مؤلفه توزیع بر مبنای نیاز ناشی از فقدان منابع $0/220$ ، برای مؤلفه توزیع بر مبنای نیاز ناشی از هزینه‌های زیاد یک ورزش $0/184$ که حاکی از تأثیر نسبتاً زیاد بودجه بر عدالت ادراک شده از هر یک از این مؤلفه‌هاست. همچنین برای مؤلفه نیاز ناشی از موفقیت در رقابت‌های بین‌المللی $0/113$ ، نیاز ناشی از امکان توقف فعالیت $0/056$ ، انصاف مبتنی بر بهره‌وری $0/075$ ، شانس کسب مدال $0/064$ و برای ورزش پایه $0/085$ است که حاکی از تأثیر نسبتاً کم بودجه بر عدالت ادراک شده از هر یک از این مؤلفه‌هاست.

جدول ۵. نتیجه آزمون مانکوا در مقایسه دیدگاه مسئولان فدراسیون‌های با بودجه مختلف

مجدور اتا	Sig	F	میانگین مجدورات	df	مجموع مجدورات	روش‌های توزیع منابع مالی
۰/۰۰۱	۰/۷۳۱	۰/۱۱۹	۰/۳۱۳	۱	۰/۳۱۳	۱ تساوی در رفتار
۰/۳۲۹	*۰/۰۰۰	۴۵/۶۶۳	۷۵/۸۷۳	۱	۷۵/۸۷۳	۲ تساوی در نتایج
۰/۰۲۰	۰/۱۷۵	۱/۸۶۶	۴/۰۲۶	۱	۴/۰۲۶	۳ نسبت‌های یکسان
۰/۰۷۵	*۰/۰۰۷	۷/۴۹۶	۱۰/۶۷۶	۱	۱۰/۶۷۶	۴ انصاف مبتنی بر بهره‌وری
۰/۰۶۴	*۰/۰۱۳	۶/۴۱۱	۸/۱۳۱	۱	۸/۱۳۱	۵ توجه خاص به شانس کسب مدال
۰/۰۸۵	*۰/۰۰۴	۸/۶۲۱	۱۸/۰۱۵	۱	۱۸/۰۱۵	۶ توجه خاص به ورزش پایه
۰/۰۰۲	۰/۶۸۳	۰/۱۶۷	۰/۳۹۳	۱	۰/۳۹۳	۷ انصاف مبتنی بر جذب تماشاگر
۰/۰۰۰	۰/۹۰۱	۰/۰۱۵	۰/۰۳۷	۱	۰/۰۳۷	۸ انصاف مبتنی بر تولید مالی
۰/۰۱۱	۰/۳۲۲	۰/۹۹۳	۱/۵۸۴	۱	۱/۵۸۴	۹ انصاف مبتنی بر تلاش
۰/۲۲۰	*۰/۰۰۰	۲۶/۲۸۲	۲۶/۷۳۵	۱	۲۶/۷۳۵	۱۰ نیاز ناشی از فقدان منابع
۰/۱۸۴	*۰/۰۰۰	۲۰/۹۹۸	۲۶/۰۵۴	۱	۲۶/۰۵۴	۱۱ نیاز ناشی از هزینه‌های زیاد یک ورزش
۰/۱۱۳	*۰/۰۰۱	۱۱/۸۳۰	۸/۶۲۲	۱	۸/۶۲۲	۱۲ نیاز ناشی از موفقیت در رقابت‌ها
۰/۰۵۶	*۰/۰۲۱	۵/۵۴۳	۱۱/۸۸۲	۱	۱۱/۸۸۲	۱۳ نیاز ناشی از امکان توقف فعالیت

* علامت معناداری است و برای تمام متغیرها $Error\ df = 86$ بود.

1. Box's test
2. Wilk's Lambda

مقایسه دیدگاه مسئولان فدراسیون‌ها بر حسب متغیر مدال نشان می‌دهد بین این دو گروه تفاوتی معنادار وجود دارد. با توجه به نتیجه آزمون باکس از همگنی ماتریس‌های واریانس-کواریانس اطمینان حاصل شد ($P > 0.05$). نتیجه آزمون لامبدای ویلکس حاکی از معناداری کلی آزمون مانکوا برای بررسی تأثیر متغیر مدال بر دیدگاه مسئولان فدراسیون‌هاست، لامبدای ویلکس $= 0.654$ و $F(13, 81) = 3.298$ و $P = 0.000$. بررسی متغیرهای وابسته نشان داد، فقط در مورد روش انصاف مبتنی بر بهره‌وری بین دیدگاه دو گروه مسئولان فدراسیون‌ها تفاوتی معنادار وجود دارد. با توجه به جداول شماره ۴ و ۶، فدراسیون‌های مدال‌آور در مسابقات جهانی یا المپیک ($M = 6.05$) اختصاص بودجه بیشتر به فدراسیون‌هایی که موفق به کسب مدال شده‌اند را عادلانه‌تر از فدراسیون‌هایی می‌دانند که مدال کسب نکرده‌اند ($M = 4.50$) و $F(1, 86) = 19.369$ و $P = 0.000$. با توجه به مجذور اتا مدال می‌تواند حدود 17.2% واریانس نمرات روش انصاف مبتنی بر بهره‌وری را تبیین کند. نتیجه آزمون مانکوا برای بررسی تأثیر سه متغیر دیگر تحقیق (تعداد تماشاگران، جنسیت، موقعیت شغلی) بر دیدگاه کارکنان در مورد روش‌های توزیع بودجه معنادار نبود ($P > 0.05$).

جدول ۶. نتیجه آزمون مانکوا در مقایسه دیدگاه مسئولان فدراسیون‌هایی که مدالی کسب نکرده با فدراسیون‌هایی که موفق به کسب مدال شده‌اند

مجذور اتا	Sig	F	میانگین مجذورات	df	مجموع مجذورات	روش‌های توزیع منابع مالی
0.10	0.337	0.930	2.419	1	2.419	۱ تساوی در رفتار
0.05	0.476	0.512	1.261	1	1.261	۲ تساوی در نتایج
0.16	0.222	1.512	3.275	1	3.275	۳ نسبت‌های یکسان
0.172	*0.000	19.369	24.673	1	24.673	۴ انصاف مبتنی بر بهره‌وری
0.01	0.781	0.078	0.105	1	0.105	۵ توجه خاص به شانس کسب مدال
0.008	0.388	0.751	1.701	1	1.701	۶ توجه خاص به ورزش پایه
0.33	0.079	3.160	7.189	1	7.189	۷ انصاف مبتنی بر جذب تماشاگر
0.008	0.397	0.723	1.733	1	1.733	۸ انصاف مبتنی بر تولید مالی
0.01	0.760	0.094	0.151	1	0.151	۹ انصاف مبتنی بر تلاش
0.000	0.959	0.003	0.003	1	0.003	۱۰ نیاز ناشی از فقدان منابع
0.001	0.790	0.071	0.109	1	0.109	۱۱ نیاز ناشی از هزینه‌های زیاد یک ورزش
0.001	0.728	0.122	0.100	1	0.100	۱۲ نیاز ناشی موفقیت در رقابت‌ها
0.000	0.836	0.043	0.098	1	0.098	۱۳ نیاز ناشی از امکان توقف فعالیت

* علامت معناداری است و برای تمام متغیرها $Error\ df = 86$ بود.

تعیین معمول‌ترین و مطلوب‌ترین اصول توزیع بودجه در بین فدراسیون‌ها

همان‌طور که در جدول شماره ۷ آمده است، در وضعیت موجود ۴۱ نفر (۴۲/۷۰۸٪) از

مسئولان فدراسیون‌ها معتقدند توزیع بودجه بر اساس مدال‌های کسب شده در مسابقات پیشین است، ۲۹ نفر (۳۰/۲۰۸٪) نیز معتقدند توزیع فعلی بر اساس جمعیت تماشاگران و علاقه‌مندان صورت می‌گیرد، ۱۷ نفر (۱۷/۷۰۸٪) عنوان کرده‌اند توزیع فعلی بر اساس روابط بین فردی است و ۹ نفر (۹/۳۷۵٪) نیز موارد دیگر را انتخاب کرده‌اند.

جدول ۷. تعیین معمول‌ترین و مطلوب‌ترین روش‌های توزیع بودجه

درصد	تعداد	وضعیت موجود	
۴۲/۷۰۸	۴۱ نفر	توزیع بر اساس مدال‌های کسب شده در مسابقات پیشین	اولویت اول
۳۰/۲۰۸	۲۹ نفر	توزیع بر اساس جمعیت تماشاگران و علاقه‌مندان	اولویت دوم
۱۷/۷۰۸	۱۷ نفر	توزیع بر اساس روابط بین فردی	اولویت سوم
۹/۳۷۵	۹ نفر		موارد دیگر
وضعیت مطلوب			
۳۶/۴۵۸	۳۵ نفر	توزیع بر اساس شانس کسب مدال در مسابقات آتی	اولویت اول
۲۹/۱۶۶	۲۸ نفر	نیاز ناشی از موفقیت در رقابت‌های بین‌المللی	اولویت دوم
۱۹/۷۹۱	۱۹ نفر	توزیع بر اساس مدال‌های کسب شده در مسابقات پیشین	اولویت سوم
۱۴/۵۸۳	۱۴ نفر		موارد دیگر

در بررسی وضعیت مطلوب نیز مشخص شد ۳۵ نفر (۳۶/۴۵۸٪) توزیع بر اساس شانس کسب مدال در مسابقات آتی را مطلوب‌ترین شیوه توزیع بودجه عنوان کرده‌اند، ۲۸ نفر (۲۹/۱۶۶٪) توزیع بودجه بر اساس نیاز ناشی از موفقیت در رقابت‌های بین‌المللی، ۱۹ نفر (۱۹/۷۹۱٪) توزیع بودجه بر اساس مدال‌های کسب‌شده در مسابقات پیشین و ۱۴ نفر (۱۴/۵۸۳٪) نیز شیوه‌های دیگر را برگزیده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

توزیع عادلانه منابع محدود در هر سازمان کاری دشوار است و سازمان‌های ورزشی نیز از این موضوع مستثنی نیستند. محدودیت منابع مالی از یک سو و تنوع برداشتها نسبت به توزیع عادلانه از سوی دیگر، توزیع منابع مالی را همواره با برخی نارضایتی‌ها همراه کرده است. از جمله سازمان‌های ورزشی که معمولاً نسبت به بودجه دریافتی خود اعلام نارضایتی کرده‌اند فدراسیون‌های ورزشی هستند. به همین دلیل در این تحقیق تلاش کردیم تا عوامل مؤثر بر دیدگاه مسئولان فدراسیون‌ها در ارتباط با توزیع عادلانه بودجه از سوی سازمان تربیت بدنی را شناسایی و عادلانه‌ترین روش توزیع بودجه را از دیدگاه مسئولان فدراسیون‌ها مشخص کنیم. نتایج تحقیق نشان داد که سه متغیر جنسیت، تعداد تماشاگران و موقعیت شغلی در شکل‌گیری

ادراکات مسئولان فدراسیون‌ها نسبت به چگونگی توزیع بودجه تأثیرگذار نیستند، ولی دو متغیر بودجه و مدال تأثیرگذار هستند. دیتمور و همکاران (۲۰۰۹) نیز دریافتند متغیر موقعیت شغلی تأثیری بر دیدگاه مسئولان فدراسیون‌ها درباره توزیع عادلانه منابع مالی ندارد. به نظر می‌رسد انجام وظایف مشابه از سوی مسئولان فدراسیون‌ها علی‌رغم موقعیت شغلی متفاوت موجب شده دیدگاه‌های آن‌ها نسبت به بودجه بسیار بهم نزدیک باشد. در مورد متغیر جنسیت، در حالی که معبود تحقیقات انجام شده در ایران عدم تأثیر آن بر عدالت سازمانی را گزارش کرده‌اند (۲۱ و ۱۷) نتایج بسیاری از تحقیقات خارجی حاکی از تفاوت معنادار در دیدگاه مردان و زنان درباره عدالت توزیعی است (۹، ۱۱، ۱۳ و ۱۴). در تحقیقات خارج از کشور، زنانی که به‌عنوان مسئولان ورزشی نظرخواهی شده‌اند بودجه‌ای مستقل از مسئولان ورزشی مرد داشته و بودجه خود را با بودجه ورزش مردان مقایسه کرده‌اند در حالی که در این تحقیق از مسئولان ورزشی زن و مرد خواسته‌ایم دیدگاه خود را در مورد تخصیص بودجه از سوی سازمان تربیت بدنی بیان کنند و نه چگونگی تقسیم آن در داخل فدراسیون بین ورزش زنان و مردان! به همین دلیل شاید نتوان نتیجه این تحقیق در این رابطه را با تحقیقات پیشین مقایسه کرد.

با توجه به جداول شماره ۴ و ۵ در بررسی چگونگی تأثیرگذاری متغیر بودجه می‌توان گفت سه گروه مؤلفه وجود دارد: الف) مؤلفه‌هایی که هر دو گروه فدراسیون‌های با بودجه کم و زیاد آن‌ها را ناعادلانه می‌داند و به آن‌ها نمره کمی داده‌اند، مثل مؤلفه تساوی در رفتار و نسبت‌های یکسان ب) مؤلفه‌هایی که هر دو گروه فدراسیون‌های با بودجه کم و زیاد آن‌ها را عادلانه دانسته و به آن‌ها نمره نسبتاً زیادی داده‌اند، مثل انصاف مبتنی بر تلاش ج) هشت مؤلفه که فدراسیون‌های با بودجه کم آن‌ها را به‌صورت معناداری عادلانه‌تر از فدراسیون‌های با بودجه زیاد دانسته‌اند. مؤلفه‌های دو گروه "الف و ب" در شکل‌گیری احساس عدالت در بین مسئولان فدراسیون‌ها تفاوتی معنادار ایجاد نمی‌کنند، اما با توجه به تأثیر معنادار هشت مؤلفه گروه سوم می‌توان گفت، فدراسیون‌های با بودجه کم خواهان این هستند که در توزیع بودجه به این هشت مؤلفه بیشتر توجه شود. با بررسی ضریب اتای این مؤلفه‌ها مشخص می‌شود مؤلفه تساوی در نتایج بالاترین ضریب تأثیرگذاری (۰/۳۲) را دارد که حاکی از تأثیر قابل توجه بودجه بر ادراک مسئولان از عادلانه بودن این مؤلفه است. به نظر می‌رسد مسئولان فدراسیون‌های با بودجه کم توجه به این روش در توزیع بودجه را فرصتی برای اجرای برنامه‌های معوق خود می‌دانند. از سوی دیگر، مسئولان فدراسیون‌های با بودجه زیاد نیز احتمالاً توزیع بر این مبنا را موجب کاهش بودجه خود در آینده دانسته و نمره کمی به این مؤلفه داده‌اند ($M=2/87$). چهار مؤلفه دیگر که ضریب اتای نسبتاً بزرگی را کسب کرده‌اند مربوط به آیتم نیاز هستند. ماهونی و

همکاران (۲۰۰۲) نیز دریافتند مسئولان ورزش دانشگاهی در آمریکا توزیع بر اساس مؤلفه‌های دو آیتم تساوی و نیاز را عادلانه‌ترین روش توزیع منابع مالی می‌دانند. دیتمور و همکاران (۲۰۰۹) نیز طی تحقیقی دریافتند مسئولان فدراسیون‌های با بودجه کم در آمریکا روش‌های توزیع بودجه بر مبنای نیاز ناشی از فقدان منابع و نیاز ناشی از موفقیت در رقابت‌های بین‌المللی را عادلانه‌تر از مسئولان فدراسیون‌های با بودجه زیاد دانسته‌اند که با نتایج این تحقیق هم‌سو است. در این تحقیق ضرایب اتای به‌دست‌آمده در مورد دو مؤلفه نیاز ناشی از فقدان منابع (۰/۲۲) و نیاز ناشی از هزینه‌های زیاد یک ورزش (۰/۱۸) حاکی از تأثیر قابل توجه بودجه بر ادراک مسئولان از عادلانه بودن این روش‌ها است. چون بعضی از فدراسیون‌ها به‌علت نوع ورزش یا هزینه‌های زیاد مربوط به آن رشته قادر به تأمین مالی خود نیستند این دو مؤلفه خواهان تخصیص بودجه بیشتر به آن‌هاست که این موضوع از سوی مسئولان فدراسیون‌های با بودجه کم عادلانه‌تر ارزیابی شده است. یکی دیگر از مؤلفه‌های آیتم نیاز، تخصیص بودجه بیشتر به فدراسیون‌هایی است که برای کسب موفقیت در عرصه بین‌المللی به پول بیشتری نیاز دارند. این مؤلفه نسبت به دو مؤلفه قبلی میانگین کلی بزرگ‌تر ($M_i=5/69$) و ضریب اتای کوچک‌تری (۰/۱۱) دارد که حاکی از تأثیر کمتر بودجه بر عادلانه پنداشتن این مؤلفه است. رقابت با سایر کشورها و کسب افتخار در عرصه بین‌المللی نیازمند سرمایه‌گذاری متناسب با این سطح است. احتمالاً به همین دلیل است که هر دو گروه فدراسیون‌های با بودجه کم و زیاد نمره نسبتاً بالایی به این مؤلفه داده‌اند. آخرین مؤلفه این آیتم، نیاز ناشی از امکان توقف فعالیت است که منظور از آن اختصاص بودجه بیشتر به فدراسیون‌هایی است که از نظر مالی ضعیف هستند و امکان توقف فعالیت آن‌ها وجود دارد. این مؤلفه نسبت به دیگر مؤلفه‌های آیتم نیاز میانگین کلی کمتر ($M_i=4/90$) و ضریب اتای کوچک‌تری دارد (۰/۰۵) که حاکی از تأثیر کم بودجه بر عادلانه پنداشتن این مؤلفه است. هرچند این مؤلفه بیان‌گر پایین‌ترین سطح نیاز یک سازمان است و وظیفه همه نهادهای مسئول است که مانع از توقف فعالیت فدراسیون شوند، ولی چون فدراسیون‌های در این سطح از نیاز مالی احتمالاً کم تعداد هستند، نسبت به دیگر مؤلفه‌های نیاز، میانگین کمتری کسب کرده است.

انتظار می‌رود فدراسیون‌هایی که بودجه زیادی دریافت می‌کنند نسبت به روش‌های توزیع بودجه سازمان تربیت بدنی دیدگاهی مثبت‌تر داشته باشند، ولی نتایج تحقیق حاکی از آن است که از چهار مؤلفه‌ای که سازمان تربیت بدنی در توزیع بودجه مد نظر قرار می‌دهد، سه مؤلفه آن از سوی فدراسیون‌های با بودجه کم به‌صورت معناداری عادلانه‌تر از فدراسیون‌های با بودجه زیاد ارزیابی شده است. یکی از این مؤلفه‌ها توجه خاص به ورزش‌های پایه و ارائه بودجه بیشتر

به این ورزش‌هاست. توسعه ورزش‌های پایه نه تنها می‌تواند موجب ارتقای سلامت عمومی شود، بلکه با توجه به مدال‌های متعدد که در این رشته‌ها توزیع می‌شود امکان موفقیت کاروان‌های ورزشی نیز در مسابقات بیشتر خواهد شد. یکی دیگر از مؤلفه‌های سازمان تربیت بدنی انصاف مبتنی بر بهره‌وری است که هم فدراسیون‌های با بودجه کم و هم فدراسیون‌های مدال‌آور آن‌را عادلانه‌تر دانسته‌اند که این نتیجه با نتایج تحقیق دیتمور و همکاران (۲۰۰۹) ناهم‌سو است. آخرین مؤلفه مورد بررسی از متغیر بودجه که بیشترین میانگین را در هر دو گروه (فدراسیون‌های با بودجه کم و زیاد) کسب کرده، توزیع بودجه بر مبنای شانس کسب مدال در مسابقات جهانی یا المپیک است ($M_t=6/02$). با توجه به رشد ورزش قهرمانی طی سال‌های اخیر در کشور، بسیاری از فدراسیون‌ها خود را در موقعیت شانس کسب مدال در مسابقات می‌دانند و توجه سازمان تربیت بدنی به این مؤلفه در هنگام توزیع بودجه می‌تواند با احساس عدالت و رضایت بسیاری از فدراسیون‌ها همراه باشد.

در تعیین معمول‌ترین و مطلوب‌ترین اصول توزیع بودجه در میان فدراسیون‌ها مشخص شد مسئولان فدراسیون‌های ورزشی علی‌رغم آنکه توزیع بر اساس شانس کسب مدال را مطلوب‌ترین روش توزیع بودجه انتخاب کرده‌اند، ولی توزیع فعلی را بر اساس مدال‌های کسب‌شده در مسابقات پیشین می‌دانند. هر دو گزینه از نظر عادلانه بودن میانگین بالایی کسب کرده‌اند و همچنین هر دو به ورزش قهرمانی توجه دارند، ولی از نظر مفهومی با هم تفاوت‌هایی دارند. اختصاص بودجه بیشتر به فدراسیون‌هایی که موفق به کسب مدال شده‌اند علاوه بر جنبه تشویقی، احتمالاً کمکی به فدراسیون‌های موفق برای حفظ موقعیت خود و امید به تکرار موفقیت‌های پیشین است که البته موضوعی منطقی به نظر می‌رسد و مسئولان فدراسیون‌ها نیز این روش را اولویت سوم خود در وضعیت مطلوب برگزیده‌اند. اما مسئولان فدراسیون‌ها در وضعیت مطلوب توزیع بر مبنای مدال اخذ شده را به تنهایی کافی نمی‌دانند، بلکه خواهان توجه سازمان تربیت بدنی به شناسایی و پشتیبانی از فدراسیون‌هایی است که شانس کسب مدال را دارند و با اندکی حمایت می‌توانند افتخارآفرینی کنند و به لیست فدراسیون‌های مدال‌آور اضافه شوند. اولویت دوم در وضع مطلوب نیز که نیاز ناشی از موفقیت در رقابت‌های بین‌المللی است، این موضوع را تأیید می‌کند. در واقع فدراسیون‌هایی که شانس کسب مدال را دارند و همچنین فدراسیون‌هایی که موفق به کسب مدال شده‌اند هر دو برای موفقیت در رقابت‌های بین‌المللی به بودجه بیشتری نیاز دارند. مسئولان فدراسیون‌ها دومین اولویت سازمان را توزیع بر مبنای تعداد تماشاگران می‌دانند که این موضوع در بین اولویت‌های مسئولان در وضعیت مطلوب جایی ندارد و از نظر عادلانه بودن نیز میانگین کلی نسبتاً کمی را به‌دست

آورده است ($M_t=3/40$). شاید استدلال مسئولان فدراسیون‌ها این بوده است که رشته‌های محبوب و پرتماشگر با مدیریت صحیح می‌توانند به تدریج به سوی استقلال مالی و خودکفایی گام بردارند و نیازی به بودجه بیشتر ندارند. ۱۷/۷۰٪ از مسئولان فدراسیون‌ها عقیده داشته‌اند در وضعیت موجود سومین اولویت سازمان تربیت بدنی برای توزیع منابع مالی توجه به روابط بین فردی است. این گزینه که برای اولین بار در تحقیقات مربوط به عدالت توزیعی بررسی می‌شود، در هنگام تعیین روایی به پیشنهاد متخصصان به بخش چهارم پرسش‌نامه اضافه شد. توزیع بیت‌المال در هر سازمانی بنا بر روابط شخصی با دیگران ظلمی آشکار در حق سایر ذی‌نفعان است، ولی قضاوت در مورد اینکه آیا واقعا چنین اتفاقی در سازمان تربیت بدنی می‌افتد یا نه، امر دشواری است و به تحقیقات بیشتری نیاز دارد.

با توجه به نتایج جداول شماره ۴، ۵ و ۶ مؤلفه‌هایی که هم میانگین نسبتاً بالایی از سوی مسئولان فدراسیون‌ها کسب کرده ($M_t > 5/30$) و هم بر چگونگی ادراک عدالت تأثیر گذار هستند، عبارتند از (۱) انصاف مبتنی بر بهره‌وری (۲) شانس کسب مدال (۳) توجه خاص به ورزش‌های پایه (۴) نیاز ناشی از فقدان منابع (۵) نیاز ناشی از موفقیت در رقابت‌ها که می‌توان آن‌ها را در قالب سه عامل نیاز، مدال و ورزش پایه خلاصه کرد که تقریباً با یافته‌های جدول شماره ۷ در وضع مطلوب نیز هم‌خوانی دارد. به نظر می‌رسد چنانچه سازمان تربیت بدنی در توزیع بودجه به این سه عامل توجه داشته باشد نه تنها به رفع شبهات کمک می‌کند، بلکه به ارتقای احساس عدالت در میان مسئولان فدراسیون‌های ورزشی کمک خواهد کرد. در پایان، تیم تحقیق بر خود واجب می‌داند از مسئولان محترم سازمان تربیت بدنی و فدراسیون‌های ورزشی که زمینه انجام این تحقیق را فراهم کردند و اطلاعات لازم را در اختیار تیم تحقیق قرار دادند نهایت تشکر و سپاس‌گزاری را به عمل آورد.

منابع:

1. Lambert E. (2003). Justice in corrections: An exploratory study of the impact of organizational justice on correctional staff, *Criminal justice*, (31): 155-168.
2. Greenberg, J. (1990). Organizational justice: Yesterday, today and tomorrow. *Journal of management*, 16, 399_432.
3. Kohlmeyer, J.M & Parker, P.J (2005). Organizational Justice and Turnover in Public Accounting Firms: a Research Note, *Accounting, Organizations and Society*, (30): 357-369.
4. Whisenant W., Jordan J. (2008). Fairness and enjoyment in school sponsored

- youth sports, *International review for the sociology of sport*, (43)1, PP. 91-100.
5. Lambert E ,Hogan N ,Griffin M.(2007).The impact of distributive and procedural justice on correctional staff job stress, job satisfaction and organizational commitment, university of Toledo, department of criminal justice.
 6. McDowall, A. & Fletcher, C. (2004).Employee development: an organizational justice perspective, *Personnel Review*, (33): 829.
 7. Dittmor.S.W. (2007). Examining perceptions of financial resource allocations in U.S.A. Olympic sport, A dissertation for the degree of Doctor of Philosophy, university of Louisville.
 8. Hums,M,A., Chelladurai,P.(1994,a). Distributive justice in intercollegiate athletics: Developments of an instrument, *journal of sport management*, (8):190-199.
 9. Hums,M, A., Chelladurai,P. (1994,b). Distributive justice in intercollegiate athletics: The views of NCAA coaches and administrators, *journal of sport management*, (8): 200_217.
 10. Mahony,D., Pastore,D.(1998). Distributive justice: An examination of participation opportunities, revenue and expenses at NCAA institutions -1973-1993. *Journal of Sport and Social Issues*, (22): 127-152.
 11. Mahony, D., Hums, M. , Riemer H.(2002). Distributive justice in intercollegiate athletics, *journal of sport management*,(16):331-356.
 12. Mahony D., Hums, M, Riemer, H.(200۵). Bases for determining need: perspectives of intercollegiate athletic directors and athletic board chairs, *journal of sport management*,(19): 170-192.
 13. Mahony, D., Riemer, H.,Breeding, J .(2006). Organizational justice in sport organizations, *journal of sport management*, (20)159-188.
 14. Patrick, I,C., Mahony,D,F., Petrosoko,J,M. (2008). Distributive justice in intercollegiate athletics: An examination of equality, revenue production, need, *Journal of sport management*,(22):165-183.
 15. Dittmore,S., Mahony,D., Anderew,D,P.S., Hums, M,A.(2009). Examining fairness perceptions of financial resource allocations in U.S. Olympic sport, *Journal of sport management*, (23): 429-456.
۱۶. مرادی چالستری، محمدرضا(۱۳۸۷). مدل سازی و تحلیل رابطه بین رهبری تحول آفرین، عدالت سازمانی و رفتار شهروندی سازمانی در سازمان تربیت بدنی جمهوری اسلامی ایران، رساله دکترا در رشته مدیریت ورزشی، دانشگاه تهران، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.
۱۷. خطیبی، امین(۱۳۸۸). تحلیل مؤلفه‌های عدالت سازمانی و رابطه آن با تعهد سازمانی

- کارکنان آکادمی ملی المپیک و پارالمپیک، پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته مدیریت ورزشی، دانشگاه تهران، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.
۱۸. سجادی، سید نصراله (۱۳۸۷). مدیریت سازمان‌های ورزشی، سمت، تهران، چاپ هشتم، ص ۶۱.
19. Ambros.M.L., Cropanzano,R.A. (2003). Longitudinal analysis organizational fairness: An examination of reactions to tenure and promotions decisions, journal of applied psychology 88(2), 266-272.
20. Roch, S.G., Shanock, L.R.(2006). Organizational justice in an exchange framework: Clarifying organizational justice distinctions. Journal of management,(32): 299-322.
۲۱. عدیمی، فروزان (۱۳۸۷). مطالعه ابعاد عدالت سازمانی در اداره کل تربیت بدنی آموزش و پرورش، پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته مدیریت ورزشی، دانشگاه تهران، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.
۲۲. اخوان کاظمی، بهرام (۱۳۷۹). عدالت در اندیشه سیاسی غرب، اطلاعات سیاسی، اقتصادی، شماره ۱۵۴-۱۵۳، ص ۶۸-۷۶.

Archive of SID